

Profesijný štandard

Výchovný poradca

Kategória:	pedagogický zamestnanec odborný zamestnanec
Kariérová pozícia:	výchovný poradca

Opis profesijného štandardu

Štruktúra profesijného štandardu výchovného poradcu

Profesijný štandard sa skladá zo súboru profesijných kompetencií, ktoré vytvárajú kompetenčný profil kariérovej pozície výchovný poradca. Sú zoradené do troch oblastí a opisujú špecializovanú profesijnú činnosť výchovného poradcu:

- **Oblasť Žiak** obsahuje profesijné kompetencie zamerané na poznanie žiaka a jeho postavenie v kolektíve triedy.
- **Oblasť Výchovno-poradenský proces** obsahuje profesijné kompetencie zamerané na výchovno-poradenský proces vo fáze plánovania, realizácie a evalvácie.
- **Oblasť Výchovný poradca** obsahuje profesijné kompetencie súvisiace s výkonom špecializovanej činnosti výchovného poradcu, jeho sebazdokonaľovaním, spoluprácou so školskou komunitou a podieľaním sa na rozvoji školy, školského zariadenia.

Každá profesijná kompetencia je naplnená požadovanými **vedomosťami** (súbory poznatkov, ktoré tvoria nevyhnutné predpoklady na výkon a správne posúdenie činností v danej kompetencii) a **spôsobilosťami** (schopnosti nadobudnuté v praktickej činnosti).

Rozsah vedomostí a zvyšujúca sa kvalita spôsobilostí sú vyjadrené prostredníctvom indikátorov (preukázateľnosť kompetencie). **Indikátory** opisujú možné prejavy profesijných kompetencií v praxi.

Kompetenčný profil výchovného poradcu

Oblasť	Profesijné kompetencie
1. Žiak	1.1 Identifikovať odchýlky a problémy v oblasti učenia a správania sa žiaka 1.2 Identifikovať klímu triedy a postavenie žiaka v sociálnej skupine
2. Výchovno-poradenský proces	2.1 Plánovať výchovno-poradenský proces 2.2 Realizovať výchovno-poradenský proces 2.3 Evalvovať výchovno-poradenský proces
3. Výchovný poradca	3.1 Stotožniť sa s kariérovou pozíciou výchovného poradcu 3.2 Spolupracovať s aktérmi výchovy, vzdelávania ¹ a podpornými inštitúciami 3.3 Podieľať sa na rozvoji školy

¹Aktéri výchovy a vzdelávania sú subjekty, ktoré podporujú výchovu, vzdelávanie, rozvoj a napĺňanie potrieb žiaka, napr. zákonní zástupcovia žiakov, pedagogickí/odborní zamestnanci a iní odborníci.

1. OBLASŤ ŽIAK

Kompetencia 1.1 Identifikovať odchýlky a problémy v oblasti učenia a správania sa žiaka

Výchovný poradca má vedomosti o:

- individuálnych charakteristikách učenia a správania sa žiaka,
- špecifikách problémového alebo rizikového správania sa žiaka,
- špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrebách žiaka,
- faktoroch podmieňujúcich učenie a správanie žiaka,
- metódach a nástrojoch na identifikáciu odchýlok v učení a správaní sa žiaka v škole.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- identifikovať individuálne charakteristiky žiaka v oblasti jeho učenia a správania sa,
- spolupracovať s pedagogickými/odbornými zamestnancami a zákonnými zástupcami pri identifikovaní prejavov problémového alebo rizikového správania a problémov v učení žiaka,
- identifikovať faktory podmieňujúce učenie a správanie sa žiaka,
- vybrať a používať špecifické diagnostické metódy a nástroje na identifikáciu individuálnych charakteristík a potrieb vo všetkých aspektoch celostného rozvoja žiaka,
- interpretovať výsledky pedagogického diagnostikovania.

Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie

Výchovný poradca identifikuje:

- *individuálne charakteristiky a potreby vo všetkých aspektoch celostného rozvoja žiaka,*
- *faktory podmieňujúce učenie a správanie sa žiaka:*
 - *sociokultúrne prostredie žiaka,*
 - *zdravotný stav,*
 - *záujmy, potreby, postoje a motívy žiaka,*

s využitím špecifických metód a nástrojov pedagogickej diagnostiky.

Spolupracuje s pedagogickými zamestnancami, odbornými zamestnancami, zákonnými zástupcami a inými odborníkmi pri identifikácii individuálnych charakteristík žiaka.

Interpretuje výsledky pedagogickej diagnostiky a vyvodí závery pre výchovné poradenstvo.

Kompetencia 1.2 Identifikovať klímu triedy a postavenie žiaka v sociálnej skupine

Výchovný poradca má vedomosti o:

- klíme a aktuálnej atmosfére triedy,
- sociálnej skupine a jej dynamike,
- pozícii žiaka v sociálnej skupine/triede,
- metódach a nástrojoch na identifikáciu klímy triedy,
- metódach a nástrojoch na identifikovanie charakteristík a dynamiky sociálnej skupiny,
- metódach a nástrojoch na identifikovanie pozície žiaka v sociálnej skupine/triede.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- identifikovať charakteristiky a dynamiku sociálnej skupiny,
- identifikovať klímu triedy a jej aktuálnu atmosféru,
- analyzovať, interpretovať a využiť získané informácie pre závery z pedagogického diagnostikovania.

Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie

Výchovný poradca identifikuje:

- *klímu a aktuálnu atmosféru v triede/sociálnej skupine,*
- *dynamiku sociálnej skupiny a pozíciu žiaka v nej,*

s využitím špecifických metód a nástrojov pedagogickej diagnostiky.

Spolupracuje s pedagogickými a odbornými zamestnancami, školským podporným tímom pri identifikácii pozície žiaka v sociálnej skupine/triede.

Interpretuje výsledky pedagogickej diagnostiky a vyvodí závery pre výchovné poradenstvo.

2. OBLASŤ VÝCHOVNO-PORADENSKÝ PROCES

Kompetencia 2.1 Plánovať výchovno-poradenský proces

Výchovný poradca má vedomosti o:

- legislatívnych východiskách výchovno-poradenského procesu,
- špecifikách plánovania výchovno-poradenského procesu.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- plánovať výchovno-poradenský proces v súlade s platnými právnymi predpismi, školským vzdelávacím programom a individuálnymi potrebami žiakov,
- vymedziť ciele riešenia problémov v učení a správaní žiaka,
- spolupracovať s pedagogickými/odbornými zamestnancami pri tvorbe individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- zvoliť vhodnú stratégiu výchovno-poradenského pôsobenia, vychádzajúcu z poznania žiaka a skupiny žiakov,
- plánovať výchovno-poradenské aktivity pre skupiny žiakov a aktérov výchovy a vzdelávania,
- priebežne aktualizovať plán výchovno-poradenskej činnosti podľa potrieb školy.

Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie

Výchovný poradca vypracuje plán práce s dôrazom na:

- špecifickú individuálnu a skupinovú výchovno-poradenskú činnosť,
- stanovenie cieľov a úloh výchovno-poradenskej činnosti,
- spoluprácu so žiakmi a aktérmi výchovy a vzdelávania,
- depistáž vybraných javov.

Spolupracuje s pedagogickými/odbornými zamestnancami pri tvorbe individuálnych vzdelávacích programov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Flexibilne reaguje na podnety/ponuky z vonkajšieho prostredia a implementuje ich do plánov výchovno-poradenskej činnosti.

Kompetencia 2.2 Realizovať výchovno-poradenský proces

Výchovný poradca má vedomosti o:

- metódach a nástrojoch výchovno-poradenského procesu,
- možnostiach využitia intervencie v individuálnom a skupinovom poradenstve,
- možnostiach a postupoch riešenia prejavov problémového alebo rizikového správania žiaka alebo skupiny žiakov,
- zásadách efektívnej pedagogickej komunikácie,
- spôsoboch riešenia konfliktov a stratégiách zvládania záťažových situácií,
- rozvíjaní mäkkých zručností žiakov,
- možnostiach spolupráce s aktérmi výchovy a vzdelávania a podpornými inštitúciami,
- vplyve klímy triedneho kolektívu na socializáciu, výkon, motiváciu, kreativitu či na samotný postoj k edukácii žiaka,
- možnostiach a pravidlách zverejňovania informácií,
- povinnej dokumentácii výchovného poradenstva.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- realizovať individuálne a skupinové poradenstvo a konzultácie,
- uplatňovať zásady efektívnej pedagogickej komunikácie a používať mäkké zručnosti vo výchovno-poradenskom procese,
- používať stratégie riešenia konfliktov a záťažových situácií,
- spolupracovať pri príprave preventívnych a osvetových aktivít v škole,
- spolupracovať s aktérmi výchovy a vzdelávania, školským podporným tímom a podpornými inštitúciami na realizácii výchovno-poradenského procesu,
- poskytovať relevantné informácie v súlade s pravidlami ochrany osobných údajov.

Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie

Výchovný poradca:

- realizuje základné poradenské prístupy a intervencie,
- volí a využíva vhodné poradenské metódy vo vzťahu k charakteru problému jednotlivca a skupiny,
- využíva sieť inštitúcií a odborníkov pri poradenskej a konzultačnej činnosti,
- podieľa sa na realizácii preventívnych a osvetových aktivít v škole,
- informuje o aktuálnych výchovno-poradenských aktivitách,
- vedie dokumentáciu súvisiacu s výchovno-poradenským procesom,
- sleduje a podporuje proces adaptácie nových žiakov na podmienky školy.

Podieľa sa na monitorovaní potrieb žiakov s dôrazom na:

- zlepšenie výsledkov výchovno-vzdelávacej činnosti,
- proces začlenenia a integrácie,
- sociálnu inklúziu,

a implementuje zistenia do vlastného výchovno-poradenského procesu.

Kompetencia 2.3 Evalvovať výchovno-poradenský proces

Výchovný poradca má vedomosti o:

- teoretických východiskách evalvácie,
- špecifikách hodnotenia výchovno-poradenského procesu,
- metódach a nástrojoch evalvácie.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- stanoviť kritériá hodnotenia priebehu a výsledkov výchovno-poradenského procesu,
- vybrať a využiť vhodné evalvačné metódy a nástroje,
- vyvodiť závery z hodnotenia a uskutočniť korekcie,
- vyhotoviť záverečnú správu.

Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie

Výchovný poradca:

- hodnotí plnenie ročného plánu výchovno-poradenskej činnosti,
- hodnotí splnenie cieľov práce s jednotlivcom a skupinou podľa stanovených kritérií,
- hodnotí účinnosť poradenstva, konzultácií a prevencie,
- hodnotí vhodnosť použitých metód a nástrojov poradenstva a prevencie,
- hodnotí spoluprácu s triednym učiteľom, pedagogickými a odbornými zamestnancami, zákonnými zástupcami, odborníkmi a inými inštitúciami,
- hodnotí účinnosť adaptačného procesu novoprijatých žiakov,
- interpretuje výsledky hodnotenia a koriguje výchovno-poradenskú činnosť na základe zistení,
- poskytuje podklady (informácie) do hodnotiacej správy školy za príslušný školský rok.

3. OBLASŤ VÝCHOVNÝ PORADCA

Kompetencia 3.1 Stotožniť sa s pozíciou výchovného poradcu

Výchovný poradca má vedomosti o:

- poslaní, cieľoch a úlohách výchovného poradenstva,
- aktuálne platných právnych predpisoch týkajúcich sa výchovného poradenstva,
- možnostiach profesijného rozvoja v oblasti výchovného poradenstva,
- podporných úrovniach, jednotlivých stupňoch podporných úrovní a vlastnej pozícii v celom systéme,
- trendoch v oblasti výchovného poradenstva a prevencie,
- spôsobe zaobchádzania s osobnými údajmi žiakov a zákonných zástupcov,
- Etikom kódexe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Výchovný poradca je spôsobilý:

- stotožniť sa s pozíciou výchovného poradcu,
- plánovať svoj profesijný rozvoj,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ analyzovať svoje profesijné kompetencie výchovného poradcu v kontexte profesijného štandardu, ▪ správať sa a konať v súlade s etickým kódexom.
Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie
<p><i>Výchovný poradca:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>reflektuje a priebežne vyhodnocuje úroveň svojich kompetencií v kontexte profesijného štandardu,</i> ▪ <i>na základe reflexie, sebareflexie a spätnej väzby vypracuje a realizuje plán profesijného rozvoja výchovného poradcu,</i> ▪ <i>využíva rôzne formy profesijného rozvoja,</i> ▪ <i>vyhodnocuje prínos rozvojových aktivít pre vlastný profesijný rozvoj,</i> ▪ <i>prezentuje skúsenosti získané činnosťou výchovného poradcu v školskom a mimoškolskom prostredí.</i>
Kompetencia 3.2 Spolupracovať s aktérmi výchovy a vzdelávania
<p>Výchovný poradca má vedomosti o:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ význame a možnostiach spolupráce s aktérmi výchovy a vzdelávania, ▪ využívaní mäkkých zručností a zásad efektívnej komunikácie pri spolupráci s aktérmi výchovy a vzdelávania, ▪ sieti podporných inštitúcií, spolupracujúcich organizácií v systéme poradenstva a prevencie. <p>Výchovný poradca je spôsobilý:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ efektívne komunikovať s aktérmi výchovy a vzdelávania/školským podporným tímom, ▪ spolupracovať/iniciovať spoluprácu s aktérmi výchovy a vzdelávania/školským podporným tímom, ▪ poskytovať pomoc, podporu a poradenstvo aktérom výchovy a vzdelávania, ▪ využívať sieť podporných inštitúcií a spolupracujúcich organizácií.
Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie
<p><i>Výchovný poradca:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>využíva vhodné formy spolupráce a komunikácie s aktérmi výchovy a vzdelávania/školským podporným tímom,</i> ▪ <i>poskytuje adekvátnym spôsobom potrebné informácie o žiakovi/triede aktérom výchovy a vzdelávania,</i> ▪ <i>vytvára/aktualizuje databázu podporných inštitúcií a spolupracujúcich organizácií vzhľadom na špecifické potreby žiakov, zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov,</i> ▪ <i>poskytuje pomoc a poradenstvo aktérom výchovy a vzdelávania.</i>
Kompetencia 3.3 Podieľať sa na rozvoji školy
<p>Výchovný poradca má vedomosti o:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poslaní, hodnotách a cieľoch školy, ▪ organizačnej štruktúre školy, ▪ možnostiach rozvoja a prezentácie školy výchovno-poradenskými aktivitami, ▪ klíme školy a jej vplyve na klímu triedy. <p>Výchovný poradca je spôsobilý:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ naplňovať poslanie, víziu a hodnoty školy, ▪ participovať na rozvojových projektoch školy, ▪ prezentovať školu na verejnosti.
Indikátory – preukázateľnosť profesijnej kompetencie
<p><i>Výchovný poradca:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>vystupuje a koná ako reprezentant školy vo vzťahu k žiakom, aktérom výchovy a vzdelávania a verejnosti,</i> ▪ <i>pozitívne ovplyvňuje klímu školy,</i> ▪ <i>spolupracuje na tvorbe a realizácii rozvojových projektov školy,</i> ▪ <i>vytvára a realizuje aktivity prezentujúce špecifickú školu v kontexte výchovného poradenstva.</i>